

Briuselis, 2014 01 15
COM(2013) 941 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**Teroristinio radikalėjimo ir smurtinio ekstremizmo prevencija.
Stiprinamas ES atsakas**

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

TERORISTINIO RADIKALĖJIMO IR SMURTINIO EKSTREMIZMO PREVENCIJA.

Stiprinamas ES atsakas

1. ĮVADAS

1.1 Tendencijos ir uždaviniai

Nuo tada, kai 2008 m. buvo atnaujinta ES kovos su radikalizmo skatinimu ir verbavimu strategija, radikalizmo skatinimo priemonės ir metodai patobulėjo ir išsiplėtė.

Visų pirma, kaip rodo Europolo 2013 m. ataskaita apie terorizmo padėtį ir tendencijas Europos Sąjungoje, dabar terorizmas Europoje semiasi įkvėpimo įvairesnėse ideologijose. Tai nacionalistinės ir separatistinės, įkvėptos *Al Qaida*, smurtinės kairiojo sparno, anarchistų ir dešiniojo sparno ideologijos.

Antra, teroristinė ir smurtinė ekstremistinė veikla ES nėra išskirtinai centralizuotų ir hierarchiškų organizacijų prerogatyva. Palaipsniui besivystydama, ši grėsmė dabar apima mažesnes grupes, grandis ir pavienius asmenis, veikiančius ES labiau nevaržomai ir mažiau prognozuojamai. Jie išpuolius planuoja gaudami nedaug ar beveik visai negaudami nurodymų iš konkrečios organizacijos, todėl užkirsti jiems kelią tampa dar sudėtingiau.

Daugelis Europos teritorijoje išpuolius planuojančių teroristų patys yra europiečiai. Dėl tokių išpuolių ne tik žūsta žmonės ir patiriama ekonominė žala: jie gali pasėti nesantaikos grūdą tarp Europos bendruomenių, paskatindami vis labiau reakcingas ir kraštutines pažiūras kitose visuomenės dalyse. Tai padeda sukurti palankią dirvą ekstremizmui vystytis ir sukuria užburtą radikalėjimo, agresijos ir smurtinio atsako ratą.

Europą taip pat tiesiogiai veikia teroristų veikla visame pasaulyje. Kaip parodė pastarojo meto smurto aktai Nairobyje, europiečiai gali tapti išpuolių aukomis. Tačiau jie taip pat gali būti tokių išpuolių vykdytojai. Neretai ekstremistinės propagandos ar verbuotojų Europoje nukreipti radikalėjimo keliu, europiečiai vyksta į užsienį mokytis ir kovoti karo zonose ir taip tampa dar radikalesni.

Apsiginklavę naujai įgytais kovos įgūdžiais, daugelis šių europiečių „užsienio kovotojų“ sugrįžę iš konflikto zonos gali kelti grėsmę mūsų saugumui. Ilgainiui jie gali tapti terorizmo skatintojais. Užsienio kovotojai nėra naujas reiškinys, tačiau tęsiantis kovoms Sirijoje, ekstremistų, vykstančių dalyvauti konflikte, skaičius auga. O augant europiečių užsienio kovotojų skaičiui, atitinkamai didėja grėsmė mūsų saugumui.

Teroristų grupės ir ekstremistai išnaudoja technologinę pažangą, kad surastų naujus būdus įtraukti nusivylusį jaunimą, tam naudodamiesi socialiniais tinklais, internetiniais vaizdo kanalais ir radikalų pokalbių kambariais. Jie savo propagandą skleidžia vis plačiau, greičiau ir veiksmingiau.

Tradicinių teisėsaugos priemonių nepakanka kovoti su tobulėjančiu radikalizmo skatinimu, todėl tam užkirsti kelią ir pasipriešinti būtinas platesnis sprendimas. Reaguojant į radikalėjimo tendencijas, į šį platesnį sprendimą turi būti įtraukta visa visuomenė.

Šiame komunikate aptariamas visų formų radikalizmo skatinimas ir identifikuojamos sritys, apimančios platų priemonių spektrą, kad būtų užkirstas kelias ir pasipriešinta terorizmui ir smurtiniam ekstremizmui.

1.2 Bendras požiūris ir tikslas

Už radikalizmo skatinimo prevencijos ir pasipriešinimo jam priemonių rengimą ir įgyvendinimą atsakingos valstybės narės, ir pagrindiniai veiksmai yra ir turi išlikti valstybės ir vietos lygmens. Kai kurios valstybės narės šioje srityje nuveikė nemažą darbą – jos gali pasidalinti patirtimi su kitomis suinteresuotomis valstybėmis narėmis.

Augant susirūpinimui dėl radikalizmo skatinimo internete ir pastebimo atvirai ekstremistines pažiūras reiškiančių grupių skaičiaus padidėjimo Europoje, vis daugiau valstybių narių susiduria su radikalėjimo keliamomis grėsmėmis. Visoje ES didėja pavojus, kad radikalėjimas virs ekstremistiniu smurtu, todėl valstybėms narėms būtų naudinga sustiprinti pastangas veiksmingai reaguoti į šiuos iššūkius.

Radikalėjimas daugeliu būdų peržengia valstybių sienas. Pavyzdžiui, pokalbių kambarių, socialinės žiniasklaidos ir kitų internetinių priemonių naudojimas neretai turi tarptautinį aspektą. Valstybėms narėms kylančios grėsmės dažnai būna panašios, todėl gali būti veiksminga imtis veiksmų ES lygmeniu.

Europos Komisija jau remia valstybių narių pastangas užkirsti kelią ir pasipriešinti smurtiniam ekstremizmui. 2011 m. Komisija įkūrė Informacijos apie radikalizaciją tinklą (RAN), jungiantį daugiau kaip 700 ekspertų ir praktikų iš visos Europos. RAN kaupiamos žinios ir sudaromos sąlygos keistis idėjomis įvairiais klausimais, pradedant vietos subjektų įgalinimu ir baigiant tarptautinių konferencijų organizavimu – taip sujungiamos visų lygių žinios.

Šiame komunikate išdėstyta, kaip Europos Komisija, bendradarbiaudama su Sąjungos vyriausiąja įgaliotine užsienio reikalams ir saugumo politikai (toliau – vyriausioji įgaliotinė) ir remiant ES kovos su terorizmu koordinatoriui (KTK), gali paremti valstybių narių pastangas užkirsti kelią radikalizmo skatinimui. Juo Komisija pateikia atsaką į 2013 m. birželio mėn. Tarybos išvadas ir prisideda prie platesnio ES strategijos dėl kovos su radikalizmo skatinimu ir verbavimu teroristinei veiklai atnaujinimo. Kitame skirsnyje apibrėžiama dešimt sričių, kuriose valstybės narės ir ES galėtų daugiau nuveikti užkirsdomas kelią radikalizmo skatinimui namuose ir užsienyje.

Šiame komunikate pateikiami veiksmai atspindi ES įsipareigojimą užtikrinti ES piliečių saugumą ir pagarbą jų pagrindinėms teisėms ir laisvėms, įtvirtintoms ES Pagrindinių teisių chartijoje, įskaitant saviraiškos ir informacijos, susirinkimų bei asociacijų laisvę ir kalbinės, kultūrinės ir religinės įvairovės paisymą.

2. RADIKALĖJIMO PREVENCIJA

Remiama vyriausiosios įgaliotinės ir KTK bei reikšmingai prisidedant RAN, Komisija nustatė dešimt sričių, kurias valstybės narės ir ES galėtų apsvarstyti siekdamos įveikti radikalėjimą namuose ir užsienyje. Šiame skirsnyje trumpai paaiškinama, kaip šios idėjos galėtų būti naudingos valstybių narių pastangoms užkirsti kelią radikalėjimui, ir kiekvienu atveju apibrėžiama, kaip Komisija galėtų paremti suinteresuotas valstybes nares.

RAN sudarė sprendimų ir ES gerosios patirties pavyzdžių rinkinį, kurį Komisija kartu su šiuo komunikatu skelbia internete. Šiame rinkinyje pateikiama plati metodika, toliau nagrinėjant šiame komunikate siūlomus veiksmus.¹

Tolesniuose skirsniuose išdėstytus veiksmus ketinama įgyvendinti naudojant esamų programų išteklius pagal 2014–2020 m. daugiamečę finansinę programą. Jie bus finansuojami neviršijant numatyto biudžeto ir laikantis šių programų tikslų. Jei prireiktų papildomų žmogiškųjų išteklių, bus perskirstyti esami darbuotojai. Visi kuriai nors decentralizuotai agentūrai priskirti uždaviniai taps tos agentūros dabartinio mandato dalimi ir jiems 2014–2020 m. laikotarpiu bus skirta išteklių. Dėl siūlomų iniciatyvų ES biudžetas nepatirs jokių papildomų išlaidų.

2.1 Valstybėms narėms būtų naudingos nacionalinės radikalėjimo prevencijos strategijos

Nors terorizmas nepadarė tiesioginio poveikio visoms valstybėms narėms, grėsmė yra nuolatinė, o teroristiniai išpuoliai – neprognozuojami. Teroristai gali smogti bet kur ir bet kada. Todėl nepaprastai svarbu, kad kartu darytume visa, ką galime, kad užkirstume kelią šiai grėsmei.

Keletas valstybių narių jau įgyvendino radikalėjimo šalies viduje ir išorėje prevencijos priemones. Tačiau sisteminiai metodai pagal ES kovos su terorizmu strategiją, skirtą radikalėjimui ir verbavimui įveikti, nėra naudojami plačiai. Kai kurios valstybės narės naudoja tokius sprendimus, bet kitos – ne. Parengtos strategijos grindžiamos horizontaliuoju ir vertikaliuoju suinteresuotųjų subjektų nuo vietos iki tarptautinio lygmens bendradarbiavimu. Veiksminga prevencija reiškia, kad įtraukiamos nevyriausybinės organizacijos, priešakinių linijų darbuotojai, saugumo tarnybos ir šios srities ekspertai.

Šios strategijos reikalauja kurti pasitikėjimą bendruomenėse ir tarp jų, skatinti geresnį vieni kitų jautrių klausimų ir problemų supratimą, įtraukti skirtingas visuomenės grupes ir daug daugiau. Sujungus visus šiuos skirtingus aspektus, sumažinamas radikalėjimo pavojus ir padidėja tikimybė, kad ekstremizmą ir smurtą sąlygojantys procesai bus sustabdyti.

Kaip nustatė RAN, būtina veiksmingos prevencijos sąlyga yra ta, kad daugiau valstybių narių parengtų strategijas, kuriomis būtų vykdoma smurtinio ekstremizmo ir terorizmo ES viduje ir išorėje prevencija, grindžiamas jų pačių atlikta grėsmių analize ir apibūdinimu. Nacionalinės strategijos galėtų būti susietos su pataisyta ES strategija ir jose galėtų būti atsizvelgiama į

¹ http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/index_en.htm

valstybių narių ir kitų atitinkamų subjektų bendradarbiavimą siekiant nustatyti naujoviškus radikalėjimo ir smurtinio ekstremizmo prevencijos ir pasipriešinimo jiems būdus.

Bendradarbiaudama su vyriausiąja įgaliotine ir remiant KTK, Komisija taip pat galėtų remti valstybes nares joms kuriant ir įgyvendinant savo strategijas, skatinti naujų projektų kūrimą ir palengvinti bendradarbiavimą ES viduje ir už jos ribų.

2.2 Sutelkti žinias apie radikalėjimo prevenciją

ES ir už jos ribų sukauptos gausios žinios ir geroji patirtis. Politikos formuotojai ir kiti suinteresuotieji subjektai valstybėse narėse turėtų turėti prieigą prie šios žinių bazės ir galimybę aktyviai ja naudotis. RAN sukūrimas buvo žingsnis šia linkme; šio tinklo paskatinti struktūriniai dialogai turėtų būti tęsiami, o sudaryta gerosios patirties kaupykla turėtų būti toliau plečiama. ES turėtų ir toliau padėti gilinti politikos formuotojų, akademinės bendruomenės, privačių partnerių ir tarptautinių forumų bendradarbiavimą.

Šiam tikslui pasiekti Komisija siūlo sustiprinti RAN sekretoriato vaidmenį, iki 2015 m. paverčiant jį labiau žinių centru, kuriame būtų sutelkiamos žinios apie teroristinio radikalėjimo ir smurtinio ekstremizmo prevenciją ir pasipriešinimą jiems. Be logistikos vaidmens, pagrindiniai sekretoriato uždaviniai būtų:

- visų pirma reaguoti į valstybių narių ir Komisijos paramos prašymus joms įgyvendinant radikalėjimo prevencijos pasiūlymus;
- kaupti radikalėjimo prevencijos srities žinias, įskaitant gerosios patirties kaupimą ir sklaidą, ir aktyviai padėti formuoti tyrimų darbotvarkę;
- veikti kaip prevencijos iniciatyvų ES viduje ir už jos ribų koordinavimo centras.

RAN sekretoriatas veiks ribotą laiką paskelbus konkursą.

2.3 Geriau derinti Informacijos apie radikalizaciją tinklo darbą prie valstybių narių poreikių

RAN yra sėkmingai sukūręs priemonių spręsti radikalėjimo keliamoms problemoms. Geras šio darbo pavyzdys – internetinė gerosios patirties kaupykla. Kitas pavyzdys – e. mokymosi priemonė, leidžianti tinklo nariams nuotoliniu būdu keistis informacija ir idėjomis. RAN taip pat pradėjo nagrinėti konkrečius reiškinius specialiuose seminaruose ir projektuose. Neseniai jis užbaigė užsienio kovotojų įtraukties darbą, kuriame buvo susitelkta į prevenciją, ryšių užmezgimą, reabilitavimą ir reintegravimą. Nesant konflikto Sirijoje pabaigos ženklų, tai tampa vis svarbesne tema.

2013 m. sausio mėn. Komisija surengė aukšto lygmens konferenciją, kurioje RAN ekspertai susitiko su valstybių narių politikos formuotojais, kad parengtų rekomendacijas dėl pasipriešinimo smurtiniam ekstremizmui. Tai buvo pirmasis žingsnis sumažinant atotrūkį tarp RAN ir valstybių narių politikos formuotojų, ir Komisija toliau dirbs, kad šį atotrūkį panaikintų.

Remdamasi iš RAN gauta patirtimi, Komisija:

- 2014 m. viduryje surengs antrąją aukšto lygmens konferenciją;
- paves RAN susitelkti ties parama valstybėms narėms įgyvendinant šiame komunikate siūlomas priemones;
- ragins valstybes nares imtis iniciatyvos kurti nacionalines platformas (jei tik įmanoma, grindžiamas RAN modeliu), skirtas suteikti išsamesnių rekomendacijų valstybių ir vietos politikos formuotojams ir nevalstybiniais suinteresuotiesiems subjektams;
- parems konferenciją apie užsienio kovotojus Sirijoje, kuri bus surengta 2014 m. pradžioje vadovaujant RAN. Šioje konferencijoje susitiks visų susijusių sektorių (teisėsaugos, sveikatos priežiūros ir kt.) atstovai iš ES miestų, kuriuose užsienio kovotojai kelia didžiausią nerimą. Vietos praktikai ir nacionaliniai ekspertai dalinsis patirtimi ir keisis idėjomis apie tai, kaip užkirsti kelią potencialiems kovotojams vykti į Siriją ir įtraukti užsienio kovotojus jiems sugrįžus.

2.4 Mokyti praktikus užkirsti kelią radikalėjimui

Remiantis RAN patirtimi, vietos subjektai turi būti tinkamai pasirengę atpažinti radikalų elgesį. Tai ypač taikoma tiesiogiai bendraujantiems su radikalėti linkusiais asmenimis. Šiems priešakinių linijų darbuotojams priskiriami socialiniai, švietimo, sveikatos priežiūros darbuotojai, policijos, įkalinimo įstaigų ir probacijos darbuotojai. Nors ne visi šie specialistai dirba saugumo srityje, dėl jų apmokymo ir rizikos grupės asmenų poreikių žinojimo dažnai jie geriausiai gali atpažinti asmenis, kurie skatinami radikalėti. Tačiau priešakinių linijų darbuotojai ne visada gerai supranta radikalėjimo procesą ar žino, kaip į jį reaguoti. Todėl būtina juos mokyti padedant atpažinti ir interpretuoti radikalėjimo ženklus ir padedant jiems nuspręsti, ar reikia įsikišimo, ar ne.

Visoje Europoje jau yra parengta kursų ir mokymų priešakinių linijų darbuotojų, dirbančių su rizikos grupei priklausančiais asmenimis ar grupėmis, informuotumui ir supratimui padidinti. Tačiau grėsmei toliau kintant, darosi aišku, kad reikalingas platesnio veikimo metodas sektorių viduje ir tarp sektorių. Šis metodas turėtų būti grindžiamas jau vykdomais mokymais ir naujais išvadamis. Kai kurios valstybės narės yra parengusios mokymo programas įvairiems sektoriams, tačiau kitur mokymo programos apsiriboja tradiciškesnėmis tikslinėmis grupėmis, pavyzdžiui, teisėsaugos ir įkalinimo įstaigų darbuotojais. Dėl pastarojo meto radikalėjimo tendencijų mokymo moduliai turėtų būti plečiami apimant ir kitus sektorius, tokius kaip socialinės paslaugos, sveikatos priežiūra ir švietimas.

Komisija:

- atsižvelgusi į valstybių narių nuomones, paves RAN parengti europinę mokytojų rengimo programą, kuria numatomi ir konkrečioms sektoriams skirti, ir tarpsektoriniai mokymai;
- jei įmanoma, paves RAN organizuoti jo parengtus mokymo kursus;

- remiant RAN, bendradarbiaus su Europos policijos koledžu (CEPOL), kad parengtų mokymo modulį teisėsaugos specialistams apie radikalėjimo proceso atpažinimą ir prevenciją.

2.5 Valstybėms narėms būtų naudinga parengti „išėjimo strategijas“, kad padėtų asmenims atsisakyti smurtinio ekstremizmo

Net asmenys, kurių radikalumas pasiekė smurtinio ekstremizmo ar terorizmo lygį, gali atsisakyti smurto ir jį pagrindžiančios ideologijos. Vadinamosiomis išėjimo strategijomis radikalams gali būti padedama tapti pasyviems (atsisakyti smurto, neatsisakant jį pagrindžiančios ideologijos) ir neradikaliems (atsisakyti ir smurto, ir jį pagrindžiančios ideologijos). Šių strategijų tikslai įvairūs – nuo ekstremistų įtikinimo atsisakyti smurto iki buvusių radikalų reintegravimo į visuomenę. Kiekvienas radikalas yra asmuo su savais motyvais ir logika, todėl išėjimo programos turi būti pritaikytos individualiems poreikiams.

Išėjimo strategijos bendrai remiasi individualia globa, kurią sudaro psichologinė parama ir konsultavimas. Tai derinama su socialine ir ekonomine parama reintegracijai palengvinti. Globėjai turi turėti konkrečią profesinę kompetenciją, būti tinkamai apmokyti ir būti remiami kitų praktikų.

Išėjimo strategijos turėtų būti įtrauktos į platesnį visuomeninį kontekstą. Jose turi dalyvauti šeimos ir bendruomenės, kurios dažnai geriausiai gali padėti deradikalizuotis skatindamos diskusijas sudėtingais klausimais, pasitelkdamos platesnės bendruomenės pagalbą ir stebėdamos, ar nėra susirūpinimą keliančių elgesio pokyčių.

RAN patirtis rodo, kad nacionalinės ir vietos valdžios institucijoms gali būti naudinga remti didesnę šeimų įtraukimą, padedant joms suprasti jų giminaičių radikalėjimą ir jam pasipriešinti arba, jei įmanoma, užkirsti kelią. Sunkiomis aplinkybėmis gyvybiškai svarbią paramą gali suteikti konsultavimas, specialiosios telefono linijos ir vietos paramos tinklai.

Pagal šį metodą išėjimo strategijos turi būti rengiamos ir įgyvendinamos bendradarbiaujant su plačiu ratu valstybinių ir nevalstybinių suinteresuotųjų subjektų. Tai žinoma kaip daugelio subjektų metodas. Siekiant skatinti išėjimo strategijų taikymą galima kliautis tarpsektoriniu bendradarbiavimu tarp susijusių institucijų, tokių kaip policija, įkalinimo ir probacijos įstaigos, socialinių paslaugų teikėjai, mokyklos ir t. t. Turi būti vadovaujamosi ilgalaikė perspektyva, įvertinant pamatinius socialinius ir ekonominius veiksnius, ir naudojamosi tam specialiai skirtais ištekliais.

Siekdama padėti valstybėms narėms parengti tokias išėjimo programas, Komisija, glaudžiai bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, paves RAN rinkti žinias ir telkti kompetenciją, kad joms paprašius galėtų padėti joms parengti veiksmingas deradikalizavimo ir pasyvinimo programas. Tokia parama apimtų:

- ES masto seminarų rengimą su valstybėmis narėmis, nagrinėjant įvairias deradikalizavimo ir pasyvinimo programas ir aptariant nukreipimo mechanizmus, skirtus šeimoms, bendruomenėms ir priešakinių linijų darbuojams;

- mokymų rengimą vietos praktikams, padedantiems asmenims tapti pasyviais ir deradikalizuotis;
- kiekvienai valstybei narei paprašius, bendradarbiavimą su jos centrine administracija ir vietos valdžios institucijomis padedant parengti nacionalines deradikalizavimo ir pasyvinimo programas.

2.6 Sprendžiant internete kylančias problemas, glaudžiau bendradarbiauti su pilietine visuomene ir privačiuoju sektoriumi

Šiuolaikinės ryšių technologijos teikia ligšiol neregėtas galimybes gauti informacijos. Radikalizmo skatintojai tuo naudojasi, internetinių priemonių pagalba skleisdami neapykantą veiksmingiau nei bet kada anksčiau. Be to, šiandieniniai interneto vartotojai ekstremistinę medžiagą gali pasiekti užsidarę namuose. Suradikalėję asmenys taip pat gali lengvai bendrauti su žmonėmis, kurie linkę suradikalėti. Tokie žurnalai kaip Arabijos pusiasalio *Al Qaida* leidinys „Inspire“, leidžiamas internete, pateikia iškreiptą teroristo gyvenimo vaizdą. Nesunku rasti tokių grupių kaip *Al-Shabab* reklaminių vaizdo įrašų. Populiariose masinėse interneto svetainėse net galima rasti atvirų vaizdo įrašų, kuriuose vaizduojami teroro aktai.

Užkertant kelią šios pavojingos propagandos plitimui ir savo tikslinės auditorijos pasiekimui bei reaguojant į ją galima nuveikti daugiau. Valstybės narės ir paslaugų teikėjai kiekvienu atskiru atveju jau bendradarbiauja, šalindami neteisėtą medžiagą, tačiau dėl to, kad daugelis ekstremistinių svetainių įkurdintos už ES ribų, tai nelengvas uždavinys. Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyva kiekvienos ES šalies institucijos jau yra įpareigos užtikrinti, kad teikiant audiovizualines paslaugas nebūtų kurstoma neapykanta dėl rasės, lyties, religijos ar tautybės. Visais veiksmais, kurių imamasi pagal šią direktyvą, turi būti paisoma pagrindinių teisių, įskaitant teisę į žodžio laisvę.

Pasipriešinti ekstremistinei propagandai – tai ne tik uždrausti ar pašalinti neteisėtą turinį. Reikia skleisti pozityvius ir kruopščiai nukreiptus teiginius, ir tai turi būti daroma pakankamai plačiai, kad pažeidžiami interneto naudotojai turėtų lengvai prieinamą alternatyvą teroristinei propagandai.

Komisija pasirengusi suteikti paramą valstybėms narėms, trečiosioms šalims, privačiajam sektoriui, pilietinei visuomenei ir asmenims jiems siekiant sukurti pozityvias priešpriešines idėjas internete ir išlaikyti neteisėtą turinį neprieinamą visuomenei. Šiuo tikslu Komisija ims tokių veiksmų:

- sukurs forumą su pagrindiniais šios srities subjektais, kad aptartų problemos mastą, priemones, kurių imasi suinteresuotieji subjektai, ir glaudesnio bendradarbiavimo galimybes. Dalyviai aptars platų klausimų ratą, įskaitant būdus visuomenei palengvinti pranešimą apie įžeidžiamą arba potencialiai neteisėtą medžiagą, skatinti internetinių priešpriešinių teiginių kūrimą ir padaryti lengvai prieinamas alternatyvias idėjas, skatinančias kritinį mąstymą. Šis forumas reguliariai rinksis į aukšto lygio ir techninius susitikimus ir atsiskaitys apie savo veiklą;

- toliau skatins bendruomenių grupes, piliečius, nukentėjusiuosius ir buvusius ekstremistus kurti priešpriešinius teiginius. Šiuo tikslu Komisija paves RAN parengti naujoviškus internetinius priešpriešinius teiginius, kuriuose dalyvautų buvę teroristai ir terorizmo aukos. Tuo siekiama sukurti eilę internetinių vaizdo įrašų ir teiginių, skirtų rizikos grupėje esantiems asmenims. Šių vaizdo įrašų aprėptis ir poveikis bus išmatuoti ir Komisijai bei valstybėms narėms bus parengta ataskaita apie veiksmingus priešpriešinius teiginius internete.

2.7 Įgalinti nukentėjusiuosius padėti užkertant kelią radikalėjimui

Nukentėjusieji nuo ekstremistinio smurto patiria didžiulę žalą ir jiems būtina padėti atsigauti. Tinkamai palaikomi, jie gali nuspręsti viešai pasisakyti prieš smurtinį ekstremizmą ir terorizmą. Būtent dėl to, kad šie asmenys nukentėjo taip asmeniškai ir tiesiogiai, jie yra itin patikimi liudytojai, kurių poveikis didesnis nei galėtų tikėtis pasiekti bet kokia oficiali organizacija. Jie gali padėti suvokti realias terorizmo ir smurtinio ekstremizmo pasekmes ir tapti veiksmingesne atsvara vienašališkai ekstremistų propagandai.

Komisija pasirengusi padėti nukentėjusiesiems nuo terorizmo ir ekstremistinio smurto, ir ji:

- toliau stiprins nukentėjusiųjų teises ir rems jų grupes ir tinklus ES ir už jos ribų;
- finansuos projektus, kuriais nukentėjusiesiems sudaroma galimybė pasipasakoti – ir tam, kad jie patys greičiau atsigautų, ir kad atsirastų priešpriešinės idėjos;
- didins visuomenės informuotumą apie nukentėjusiųjų padėtį, kasmet kovo 11-ąją minėdama Nukentėjusiųjų dieną ir rengdama nukentėjusiųjų istorijoms skirtas parodas.

2.8 Skatinant jaunimą kritiškai vertinti ekstremistų idėjas galima nuveikti daugiau

Žmonėms lengviausia padaryti įspūdį, kai jie yra paaugliai arba jaunuoliai, ir daugelis šiame etape jų susiformavusių vertybių ir požiūrių išlieka didžiąją jų gyvenimo dalį. Todėl nenuostabu, kad radikaloji propaganda didžiausią riziką kelia paaugliams ir jaunuoliams. Praeityje ekstremistinės medžiagos prieinamumą galėjo geriau kontroliuoti tėvai, mokytojai ir bendruomenių lyderiai. Tačiau atsiradus naujoms technologijoms ir tokiai medžiagai išplitus taip nebėra.

Jaunuoliai dažnai naudojami internetu vieni, kai šalia nėra nieko, kas galėtų sukritikuoti žalingą medžiagą. Tai padidina pavojų, kad tie teiginiai įsišaknys ir paskatins jaunuolius imtis smurto. Tačiau net ir veikiami žalingos medžiagos internete jaunuoliai gali rasti ir pozityvių priešpriešinių idėjų. Reikia veikti ir skatinti jaunuolius nelikti nuošalyje, bet mąstyti kritiškai, kvestionuoti ekstremistines pažiūras ir jas išnarstyti. RAN nustatė, kad tarpkultūrinis dialogas ir asmeninis jaunuolių bendravimas yra vienas iš svarbiausių būdų suformuoti atsparumą ekstremistinei propagandai. Įtraukimas į pilietinę veiklą ir dalyvavimas bendruomenėse taip pat padeda suformuoti pozityvų požiūrį.

RAN pripažino, kad padėti jaunimui ugdyti kritinį mąstymą geriausiai gali švietimo, mokymo ir jaunimo darbo sektoriai. Kad padidintų prieš radikalėjimą nukreiptų pastangų poveikį, valstybių narių švietimo, neformalios jaunimo veiklos ir saugumo politikos formuotojai galėtų artimiau bendradarbiauti kurdami veiksmingesnes programas.

Šiuo tikslu Komisija imsis tokių veiksmų:

- rems valstybes nares apibrėžiant ir skleidžiant kritinio mąstymo įgūdžių ugdymo programas. Atskleidžiant ekstremistinės ir teroristinės propagandos trūkumus jaunimas bus skatinamas kvestionuoti šios propagandos skleidžiamas pažiūras. Komisijos veikla siekiant žiniasklaidos raštingumo pagal programą „Kūrybiška Europa“ valstybėms narėms ir ekspertams sudaromos galimybės aptarti ir sukurti veiksmingas priemones šioje srityje;
- naudos „Erasmus+“, ES švietimo, mokymo, jaunimo ir sporto bendradarbiavimo finansavimo programą, kad 2014–2020 m. pasiūlytų reikšmingas studentų ir mokytojų mobilumo galimybes ir paremtų suinteresuotųjų subjektų partnerystę. Taip bus tobulinami įgūdžiai, gerinama dėstymo kokybė, modernizuojamos švietimo ir mokymo sistemos ir galiausiai padedama jaunimui įgyti atsparumą ekstremistinėms pažiūroms;
- rems vietas ir bendruomenių grupes, dirbančias su buvusiais smurtiniais ekstremistais ir nukentėjusiais nuo ekstremistinio smurto, kad parodytų jaunimui, jog yra ir kita medalio pusė. Komisija taip pat paves RAN suformuoti praktikų, nukentėjusiųjų nuo terorizmo ir buvusių teroristų bazę mokykloms, kurios norės šiuos klausimus nagrinėti giliau.

2.9 Reikia atlikti tolesnius radikalėjimo tyrimus ir įvertinti esamą praktiką

Negalime parengti tikslaus atsako į kylančias smurtinio ekstremizmo problemas nežinodami, kas šį procesą skatina. ES lygmeniu atliekami tyrimai gali būti naudingi, jei jais siekiama nužymėti ir išanalizuoti plačias radikalėjimo tendencijas. Šiuo metu Komisija finansuoja tyrimus, kuriais siekiama išsiaiškinti pavienių asmenų motyvaciją ir juos verčiančius imtis smurto veiksmus, saikingų pažiūrų virtimą smurtiniu ekstremizmu, ir sukurti priemonių rinkinį kovos su radikalėjimu programų poveikiui įvertinti. Norint suprasti, kaip ir kodėl žmonės tampa radikalūs arba neberadikalūs, reikia daugiau tyrimų. Šiais tyrimais turėtų būti nagrinėjamas ideologijos, naujų internetinių verbavimo būdų ir gyvųjų pavyzdžių vaidmuo.

Remdama tolesnius tyrimus, Komisija:

- programos „Horizontas 2020“ pagalba finansuos saugios visuomenės tyrimus – bendras pastangas, kurios apima ir radikalėjimo ir verbavimo tyrimus;
- naudos atsparumo nelaimėms ir kovos su nusikalstamumu ir terorizmu finansavimo srautus (būsimąjį Vidaus saugumo fondą) būsimų tyrimų, kaip įveikti radikalėjimą, išlaidoms padengti;

- bendradarbiaus su nacionaliniais politikos formuotojais, RAN ir tyrinėtojais, kad užtikrintų, jog tyrimai ir toliau būtų tiksliniai.

2.10 Glaudžiau bendradarbiauti su šalimis partnerėmis, siekiant užkirsti kelią ir pasipriešinti radikalėjimui ES viduje ir už jos ribų

Lygiagrečiai vidaus veiksams, kurių imamasi viduje, ES ir jos valstybės narės turėtų skatinti iniciatyvas trečiosiose šalyse, visų pirma, trapiose arba paveiktose konfliktų, išgyvenančiose pereinamąjį laikotarpį arba silpnu valdymu pasižyminčiose šalyse. Pažeidžiamumas radikalėjimui nesibaigia ties ES sienomis; yra gerai žinoma, kad radikalėjimas vyksta ir už Sąjungos ribų, teroristų mokymo stovyklose ir konfliktų zonose. Todėl lygiagrečiai šioms vidaus priemonėms ES ir jos valstybės narės turėtų skatinti šalis partneres pačias imtis priemonių.

Kadangi yra aiškus ryšys tarp vidinio ir išorinio aspekto, Komisija glaudžiau bendradarbiaus su vyriausiąja įgaliotine ir KTK, kad užtikrintų, jog Europos atsako radikalėjimo prevencijos klausimu vidinis ir išorinis aspektai būtų tinkamai suderinti. Šiais aspektais turi būti skiriamas dėmesys tinkamiems prioritetiniams klausimams ir reikia būti gerai susipažinus su atliktomis rizikos analizėmis ar kitomis konfliktų vertinimo priemonėmis, naudojamomis trečiosiose šalyse. Tuo pačiu metu ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas tarpvalstybiniais ir tarpžemyniniams kovos su radikalėjimu programų ir projektų aspektams.

Šiuo tikslu Komisija ir vyriausioji įgaliotinė imsis tokių veiksmų:

- stiprins išorės pajėgumų didinimo pastangas, koncentruojantis į radikalėjimo prevenciją ir pasipriešinimą jam, ir užtikrins, kad šis darbas būtų integruotas į veiksmų planus ir ES bei jos šalių partnerių politinį dialogą. Vykdomas išorinis radikalėjimo prevencijos darbas tampa vis svarbesne ES bendradarbiavimo antiterorizmo srityje sudėtinė dalimi, ir šioje srityje planuojamos tolesnės investicijos, visų pirma pagal stabilumo priemonę. ES remia pasipriešinimo smurtiniam ekstremizmui (CVE) projektus Afrikos Kyšulyje ir Pietų Azijoje. Planuojamas papildomas finansavimas šiai veiklai Vakarų Afrikoje. ES taip pat siekia pradėti projektus per Tarptautinį kompetencijos priešinantis smurtiniam ekstremizmui centrą Abu Dabyje (Hedajos centras), kad parengtų, be kita ko, vidaus mokymo programas dalintis sektoriui būdingais įgūdžiais su priešakinių linijų praktikais šalyse partnerėse;
- pabrėš švietimo ir saugumo programų, finansuojamų išorės pagalbos priemonėmis, sąsajas, kad trečiųjų šalių vaikai ir jaunimas būtų skatinami ugdyti kritinį mąstymą nuo ankstyvųjų mokymosi etapų ir taip būtų užkirstas kelias jiems tapti radikalėjimo, ekstremistinio smurto ar terorizmo aukomis;
- remia žiniasklaidą kaip vieną iš svarbiausių veikėjų stiprinant dialogą su pilietinės visuomenės organizacijomis, vietos institucijomis, privataus sektoriaus subjektais, mokslininkais, regioninėmis ar tarptautinėmis organizacijomis trečiosiose šalyse, užkertant kelią ir pasipriešinant radikalėjimui;

- padės formuojant Pasaulinį bendruomenių įtraukties ir atsparumo fondą, neseniai inicijuotą Pasaulinio forumo prieš terorizmą. Šis fondas remia vietos lygmens iniciatyvas, nukreiptas prieš radikalėjimą, ir veikia iš dalies privačiomis lėšomis;
- įtrauks radikalėjimo ir smurtinio ekstremizmo prevencijos strategijas į tradicines vystomojo bendradarbiavimo priemones, visų pirma pažeidžiamose valstybėse, dažnai susiduriančiose su smurtiniu ekstremizmu;
- kurs išorės tinklus prevencinėms strategijoms tarp ES delegacijų ir ES valstybių narių ambasadų prioritetiniuose regionuose skatinti, ir užtikrins, kad delegacijos nustatytų galimybes remti pilietinės visuomenės įtraukimą ir CVE projektus. Komisija ir vyriausioji įgaliotinė taip pat rems ES delegacijų vykdomus nuomonių apie ES tyrimus ir vertins, kaip prioritetinėse šalyse priimamos ES idėjos.

3. TOLESNI PLANAI

Šiame komunikate apibrėžiami veiksmai, kurių valstybės narės ir ES galėtų imtis, kad veiksmingiau užkirstų kelią radikalėjimui ir jam pasipriešintų. Komisija, bendradarbiaudama su vyriausiąja įgaliotine ir remiant kovos su terorizmu koordinatoriui, siūlo valstybėms narėms priemones ir paramą šiame darbe.

Šiuo komunikatu taip pat siekiama pateikti Komisijos nuomonę ES strategijos dėl kovos su radikalizmo skatinimu ir verbavimu terorizmui peržiūrai, kuri turi būti pradėta 2014 m.

Dirbdama su vyriausiąja įgaliotine ir kovos su terorizmu koordinatoriumi, 2015 m. pabaigoje Komisija pateiks ataskaitą apie įvairių šiame komunikate numatytų veiksmų įgyvendinimą.
